

Prof. dr hab. Stanisław Dubisz  
Instytut Polonistyki Stosowanej – Wydział Polonistyki  
- Uniwersytet Warszawski  
[s.dubisz@uw.edu.pl](mailto:s.dubisz@uw.edu.pl)

**Opinia o dysertacji doktorskiej pani mgr Anny Wajdy pt. *Zakresy funkcjonalne gramatyki grzeczności w nauczaniu języka polskiego jako obcego na poziomie początkującym***

Dysertacja pani mgr Anny Wajdy podejmuje problematykę, która – co prawda – w polskiej literaturze przedmiotu ma dość obszerną egzemplifikację, jednakże nie w odniesieniu do zakresów funkcjonalnych nauczania gramatyki grzeczności języka polskiego jako obcego na poziomie podstawowym. W tym sensie ta dysertacja podejmuje problematykę nową i w nowy sposób.

Klasyczne, można by rzec, pozycje w tym zakresie tematycznym stanowią prace K. Ożoga, M. Marcjanik, A. Seretny, E. Lipińskiej, W. Żurek. O tych pracach oraz o kompletnej (moim zdaniem) polskiej literaturze przedmiotu pani doktorantka przedstawia szczegółową informację w części 1. dysertacji pt. *Etykieta i grzeczność w języku polskim – ujęcie teoretyczne*. W części 2. pt. *Założenia metodologiczne pracy* autorka przedstawia konteksty podjętej problematyki: pragmatyczny, gramatyczny i glottodydaktyczny; podstawę materiałową dysertacji: ekscerpcją objęto 42 podręczniki, które ukazały się drukiem po 1990 r.; poziomy/kryteria analizy glottodydaktycznej sklasyfikowanych skonwencjonalizowanych aktów grzeczności językowej [SAGJ] - kryteria funkcjonalności komunikacyjnej, jasności aktów mowy (przedstawiania treści), systemowości językowej, normatywności.

Część 3., najobszerniejsza, pt. *Obecność skonwencjonalizowanych aktów grzeczności językowej w podręcznikach do nauczania języka polskiego jako obcego na poziomie podstawowym* zawiera analizę wyekscerpowanego materiału grzecznościowych aktów mowy z uwzględnieniem ich frekwencji, co pozwala podzielić SAGJ na trzy grupy funkcjonalne: pierwszorzędne funkcje grzecznościowe, drugorzędne funkcje grzecznościowe i trzeciorzędne funkcje grzecznościowe. Przykładowo do grupy pierwszej należą następujące SAGJ: formy zwracania się do odbiorcy, grzeczne mówienie o kimś, prośba, polecenie, powitania i reakcje na nie, forma rozpoczęcia

kontaktu. Wszystkie one są poddane ocenie ze względu na kryteria glottodydaktyczne (zob. wyżej) oraz ocenie lingwistyczno-kompetencyjnej. Funkcje/akty drugo- i trzeciorzędne również poddane są takiej analizie, jednakże w postaci skróconej.

Pozwala to w *Podsumowaniu* na dokonanie oceny podręczników ze względu na stosowane w nich metody dydaktyczne i ich związek z wprowadzaniem SAGJ, a także na zestawienie maksymalnego zestawu wypełnienia leksykalno-gramatycznego programu nauczania grzeczności w dydaktyce języka polskiego jako obcego na poziomie podstawowym. Jest to zestaw zhierarchizowany i sfunkcjonalizowany. To z kolei pozwoliło pani mgr Annie Wajdzie na przedstawienie – w kolejnej części *Podsumowania* - określonej propozycji programowej, dotyczącej nauczania gramatyki grzeczności na tym poziomie dydaktyki języka polskiego jako obcego.

Całość dysertacji uzupełnia obszerna i właściwie spożytkowana *Bibliografia* oraz niezwykle cenny *Aneks* (w formie płyty), zawierający wszystkie SAGJ, będące wynikiem przeprowadzonej ekscerpcji, dzięki czemu będzie można prowadzić dalsze studia porównawcze.

Dysertacja doktorska, opracowana przez panią mgr Annę Wajdę, określa i wyznacza zakresy funkcjonalne gramatyki grzeczności w nauczaniu języka polskiego jako obcego na poziomie podstawowym (czego dotychczas nie było, a autorzy podręczników realizowali ten zakres dydaktyczny według własnego – bardzo zróżnicowanego – uznania), przedstawia kompletny i zhierarchizowany rejestr SAGJ (co może być ważną pomocą w konstruowaniu podręczników) oraz rozwija teorię z zakresu glottodydaktyki polonistycznej, realizując założenia nauczania ukierunkowanego na kształtowania kompetencji komunikacyjnych, lingwistycznych i socjolingwistycznych podmiotów biorących udział w procesie dydaktycznym.

Warszawa, dn. 5 VI 2018 r.



[Prof. dr hab. Stanisław Dubisz,  
prof. zw. w Uniwersytecie  
Warszawskim]